

Werken met AI. Duurzaam, effectief, eenvoudig.

Frank Tentler

Korte lezing · BDNZ-colloquium

Bundesgemeinschaft für deutsch-niederländische
Zusammenarbeit

25 september 2026

Waterburcht Anholt · Isselburg

Frank Tentler
tentler.ai

Over mij

Frank Tentler

Adviseur voor AI en digitale transformatie

Sinds 2004: bedrijven, overheden en culturele instellingen.

Samenwerking met het archief in Aschaffenburg aan uiteenlopende projecten, ook rond AI.

Van machine naar ander werk

Waterrad · stoommachine · één motor · veel motoren

Stoommachine, 1712

Newcomen pompt mijnwater.
Later voeden pompmachines
ook bestaande waterraderen.

Elektrificatie, rond 1900

Eén motor drijft de oude as aan.
Afzonderlijke motoren maken
een andere organisatie
van de fabriek mogelijk.

Nieuwe techniek neemt oude processen over.
Eigen logica ontstaat met een nieuwe werkwijze.

Waar staat AI in 2026?

Imitatie

Teksten schrijven en
samenvatten.
Bekende taken
sneller uitvoeren.

Eigen logica

Werken met de kennis
van een instelling.
Taken in gesprek
verder ontwikkelen.

Mijn inschatting: we staan nog vooral bij het waterrad.
De eerste motoren hangen al aan de machines.

AI als infrastructuur zien

Wie AI als hulpmiddel invoert, krijgt een hulpmiddel.

Wie haar als infrastructuur ziet, krijgt een ander archief.

Gemeenschappelijke basis

Vrijgegeven archiefbestanden
en vastgelegde vakkennis.
Toegang, beheer
en verantwoordelijkheid.

Het werk moet binnen de instelling samen voort te zetten zijn.

Co-Intelligence

Mensen geven doel, context
en oordeel. AI ontsluit materiaal
en ontwikkelt voorstellen.

Hoe ik met AI werk

Cottbus · een bedrijf · Anholt

Mijn materiaal in het gesprek

Boeken, eerdere lezingen
en mijn stijlgids.
Daarbij uitnodiging, publiek
en gelegenheid.

Een concrete vondst

Wesel en Pruisen in mijn hoofd.
De correspondentie leidt ons
naar de BDNZ in Anholt.

De AI onderzoekt en spreekt tegen.
Ik beslis wat ik zeg.

- Werken met AI
- Over mij
- Van de machine
- Imitatie & eigen logica
- AI als infrastructuur
- Mijn werk met AI
- Goetgevonden
- Het sprekende archief
- Bronnen & verantwoordelijkheid
- De eigen bijdrage
- Een goed begin
- Dia's & AI Paper

Goetgevonden: een archief wordt toegankelijk

Individueel: teksten begrijpen, schrijven, vragen beantwoorden.

Goetgevonden

Huygens Instituut · Nationaal Archief · project REPUBLIC

Besluiten van de Staten-Generaal, 1576–1796.
Circa één miljoen pagina's, openbaar sinds december 2024.

Zoeken op woorden, personen en plaatsen.
Originele scan en transcriptie blijven controleerbaar.

AI ondersteunt tekstherkenning en ontsluiting.

- Werken met AI
- Over mij
- Van de machine
- Imitatie & eigen logica
- AI als infrastructuur
- Mijn werk met AI
- Goetgevonden
- Het sprekende archief
- Bronnen & verantwoordelijkheid
- De eigen bijdrage
- Een goed begin
- Dia's & AI Paper

Frank Tentler
tentler.ai

Het sprekende archief

Plato, Phaidros: het geschreven woord beantwoordt geen vervolgvragen.

Het archief antwoordt.

Vragen in de eigen taal. Antwoorden met controleerbare vindplaatsen.

Archiefbestanden spreken met elkaar.

Anholt, Wesel, Nederland: een mogelijke gezamenlijke onderzoekstoegang.

Het archief wordt vaker vóór besluiten geraadpleegd.

Eerdere dossiers worden vindbaar voor actuele overheidsvragen.

Drie vermoedens. Deskundigen bewaken provenance en context.

- Werken met AI
- Over mij
- Van de machine
- Imitatie & eigen logica
- AI als infrastructuur
- Mijn werk met AI
- Goetgevonden
- Het sprekende archief
- Bronnen & verantwoordelijkheid
- De eigen bijdrage
- Een goed begin
- Dia's & AI Paper

Bronnenkritiek is AI-vaardigheid

Hoe weet het systeem dat?

En hoe weet ik dat het klopt?

Het resultaat controleren

Originele bron en vindplaats.
Machinaal voorstel
en vakinhoudelijke interpretatie.

De verzekeringsvraag: wie draagt de schade?

Munich Re: verzekeringen voor bepaalde AI-risico's.

Verantwoordelijkheid in huis

Bevoegdheden en goedkeuringen.
Verantwoordelijkheid,
aansprakelijkheid en doorwerken
bij uitval.

- Werken met AI
- Over mij
- Van de machine
- Imitatie & eigen logica
- AI als infrastructuur
- Mijn werk met AI
- Goetgevonden
- Het sprekende archief
- Bronnen & verantwoordelijkheid
- De eigen bijdrage
- Een goed begin
- Dia's & AI Paper

Wat kan ik met AI beter doen?

Wat kan ik met AI beter doen dan AI zonder mij?

Mijn bijdrage: context, deskundig oordeel en verantwoordelijkheid.

Twintig minuten op dinsdag.
Een echte, toegestane taak. Het resultaat controleren.

AI Paper: upload het boekje en stel vragen over de lezing.

- Werken met AI
- Over mij
- Van de machine
- Imitatie & eigen logica
- AI als infrastructuur
- Mijn werk met AI
- Goetgevonden
- Het sprekende archief
- Bronnen & verantwoordelijkheid
- De eigen bijdrage
- Een goed begin
- Dia's & AI Paper

De mogelijkheden zijn groot.
Het begin mag eenvoudig zijn.

Co-Intelligence

- Werken met AI
- Over mij
- Van de machine
- Imitatie & eigen logica
- AI als infrastructuur
- Mijn werk met AI
- Goetgevonden
- Het sprekende archief
- Bronnen & verantwoordelijkheid
- De eigen bijdrage
- Een goed begin
- Dia's & AI Paper

Dia's en AI Paper

Om na te lezen en verder te denken

De dia's bij de lezing.

Het AI Paper als basis voor
een gesprek met je AI.

'Leg eigen logica uit aan de hand
van een voorbeeld uit mijn werk.'

tentler.ai · Verdieping · Lezingen en workshops

